

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Qu. II. Qualem Sensum requirant Sponsalia, & qualiter expressum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

tenendum, scilicet sponsis nullos actus vel oscula magis licere, quam aliis, sed illa solum, quae honestas & amor mutuus fovendus requirant. Ad quem proinde finem licite adhibentur, quantumvis inde carnis commotio sequatur, si non adsit periculum consensûs in veream delectatione. Ratio est, quod ipsi, uti & aliis quibuscumque in tali statu illicita sit copula, adeoque etiam venereæ ad illam dispositiones. Deinde inchoatio contractûs non tribuit jus ad usum rei, de qua est contractûs.

QUÆSTIO II.

Qualem Consensum requirant Sponsalia, & qualiter expressum?

AD Sponsalia non sufficit in primis factus consensus, etsi factus sit merè interna, sed requiritur voluntas seriò promittendi, adeoque se obligandi. Ita plerique Doctores contra *Valquez, Basilium Pontium* & quosdam alios existimantes sufficere in contractibus humanis, (excepto Matrimonio) intentionem veram debitam, dum actiones externæ heteroqui clamant negotium seriò peragi: eò quod tales contractus humani humano modo celebrati sufficiant ad transferendum jus in alterum: sint autem taliter celebrati, eo ipso quod v.g. verba promissionis sunt spontaneè expressa cù reliquis sensibiliter requisitis ad celebrandum talem contractum.

Sed hi Auctores manifestè petunt principium. Hoc enim ipsum contendimus ad translationem juris mediante contractu non sufficere, si desit interna transferenti intentio. Nam cum obligatio consequens promissionem aut alios contractus non imponatur à superiore, aut ab extrinseco, sed oritur ex propria voluntate promittentis seu contrahentis, hæc deficiente non subsistit obligatio seu valor in foro interno. Prout ideoque similiter in voto seu promissionis Deo facta, etiam per solemnem professionem, requiritur interna & vera intentio. Quæ etiam adeò necessaria est ad alios actus humani convictus, v.g. Sacramenta & Sacrificium, ut his obsit fictio, etsi merè interna, ne valeant. Quemadmodum quoque interna legislatoris intentio ad obligationem inducendam sic requiritur, ut ea deficiente non ponatur, eidemque proportionetur obligationis gravitas vel levitas. Denique consensus debitus non est verus consensus: jura autem constanter requirunt in pactis verum & mutuum animorum consensus; immo *L. 1. ff. de Pactis* & alibi pactio seu pactum describitur, duorum vel plurium consensus. Potuisset quidem defectus interni consensûs in con-

tractibus, Matrimonio excepto, quodam sensu per dominium altum Reipublice suppleri: non constat tamen id esse factum; minus autem, ut sine eo staret verus contractus; quod quidem postremum Republica facere non posset.

Aliud est de detractioe; ad quam planè satis est prolatio verborum manifestantium crimen proximi; adeoque non requiritur intentio distincta à voluntate liberè proferendi verba: quæ sola ingerunt audienti notitiam existimationis bonæ destruitivam. Similiter obligatur quidem promittens habere animum conformem verbis, dum verba profert; sicut aliquid asserens debet ex supposito asserere conforme objecto & suæ opinioni, ne aut falsum dicat, aut mentiatur: si tamen jam fictè loutus sit sive promiserit, obligatio non sequitur.

Et quidem graviter in præsentī obligatur ad habendam mentem conformem verbis; utpote decipiens alioquin proximum in re gravi. Quod cessat dum fictionem suam satis prodit. Excipe etiam, quando vi vel metu cogitur fingere, sicque ad evadendam injuriam sibi illatam, damnumque consequens, verba profert tantum exterius. Unde (ut Varii notant) ne veniale quidem erit, si justa æquivocatio accedat. Quare qui cum indebita fictione interna promisit alteri Matrimonium, hæc seriò repromittente, obligatur ad evitanda seu reparanda damna vel scandala, & quatenus in hunc finem foret necessarium, teneretur eam ducere. Unde si sit femina malæ famæ, quæ proinde nullum damnum patitur, non obligatur fictè promittens eam ducere, sed satisfaciet solvendo pretium copulæ, si illa femina consueverat usuram corporis sui pro pretio concedere.

Debet quoque promissio sponsalitia esse externa, sufficiensque ad denotandam veram promissionem: adeò ut non valeat si signa exteriora non satis significant sive exprimant invicem mutuum interiorum consensus: prout in simili casu etiam non valeret matrimonium aut alius contractus humanus. Nec aliqua verba determinata requiruntur, sed sufficiunt quælibet, quæ præfatum consensus satis exprimant ipsis contrahentibus, tamen aliis non significant. Quamvis in foro externo standum sit communi verborum intelligentiæ, & sensui, quem solent rectè intelligentibus generare, juxta *c. Ex litteris 7. de Sponsalibus* & omnes Doctores. Quod locum habet, etiam si dubitetur de intentione & consensu: nam etiam tunc sententia ferenda est in favorem Sponsalium & Matrimonii juxta verborum tenorem, ut rectè probat *Sanchez l. 1. d. 9. num. 13.* Si autem & ipsa verba seu signa expressiva consensûs sint dubia, sic ut ne quidem attentis parti-

13. Occurritur objectionibus.

14. Contractus sponsalia graviter peccant fingendo.

15. Promissio sponsalitia debet esse sufficienter expressa.

Qualiter sit standum communi verborum intelligentiæ.

Qualiter
interpretati-
oni ipso-
rum profe-
rentium.

cularibus circumstantiis satis queat constare de sensu, utrimque ambiguo, standum videtur interpretationi profertentium, etiam in foro externo: quia dum verba utriusque sensum possunt recipere, credendum est, quod quisque explicaverit. Si verò & ipse profertens tunc sit dubius de suo sensu, non debet se habere pro obligato: quia est in possessione libertatis; & in obscuris minimum est sequendum. Deinde in hoc casu non adest externum signum sufficienter expressivum interioris consensûs; quod æquè necessarium est ad contractûs obligationem, sicuti ipse interior consensus.

16.
Varia spon-
salium for-
mula alle-
gantur.

Verba porrò denotantia sufficienter promissionem & obligationem sunt v. g. Promitto, Me obligo, Do tibi fidem meam, Habeas me pro infido, pro infami, pro proditore, nisi te ducam, Sub fide mea te ducam; & si quæ sint similia. Si dicat, Non ducam aliam nisi te, quàm te, præter te, sensus est exclusivus de aliis ducendis; vel ad summum conditionalis affirmativus de ducenda tali, si aliquam ducat, juxta Covarruvias, Sanchez, Pontium & alios. Sed verba ista importare per se sensum affirmativum & absolutum de ducenda tali, & negativum de aliis, ob regulam, secundum quam exponitur propositio exceptiva, v. g. Nullus currit nisi Petrus, id est, Petrus currit, & alii non currunt: censent Petrus & Bartholomæus Ledesma & alii. Proinde esse ambiguum resolvit Aversa quæst. 8. sect. 3. Ubi etiam docet hæc verba, Accipiam seu ducam te in conjugem meam, in præsentia materia haberi ex communi sensu tamquam promissiva & obligatoria; nisi aliud constet ex circumstantiis aut explicatione partium. Ideoque tamquam verba consueta ad perficiendum sponsalia, adferuntur à D. Thoma 4. dist. 27. q. 2. art. 1. In rigore tamen satis verificantur in simplici proposito, q. d. Intendo seu propono ducere te.

17.
Qua signa
à verbis dis-
tincta suf-
ficiant.

Inter alia signa sufficientia ad sponsalia sunt, porrigere & tangere invicem manus in signum datæ fidei, immissio annuli in digitum in eundem finem, missio & acceptatio munerum juxta morem sponsorum, præcedente tractatu matrimonii. Item quando filii præsentem, parentibus aut tutoribus eorum nomine promittentibus, tacent & non contradicunt, ex c. Vnic. de Spon. impub. in 6. Idem censetur signum sufficiens, quando filii absentes, aut tunc infantes, postea advenientes, aut septennium complentes, id expressè vel tacitè ratificant, ut habetur c. Vnic. cit. Quæ tacita ratificatio fiet quoque per alia signa, v. g. cohabitationem, visitationem, amplexus & oscula, si se sponfos appellent, vel per similia inter sponfos consueta. Fieri quoque per solam taciturnitatem, quando filii ab iisdem parentibus ediscunt promissionem pro iis factam, admittit Covinck d. 21. dub. 3. num. 39.

Potes, an si impuberes attentent contrahere matrimonium per verba de præsentia, Contrahere matrimonium istud saltem habeat vim sponsalium? Resp. Affirm. ex c. Tua nobis de Sponsal. impub. ibi: Procul dubio inter eos non conjugium, sed sponsalia contracta fuerunt. Et c. unic. eod. tit. in 6. ibi: Idem si pubes & impubes vel duo impuberes..... per verba contractaverint de præsentia: Sponsalia enim illa juris interpretatione tantum fuerunt sponsalia de futuro. Et infra: Per dictum tamen contractum, qui valuit ut potuit, non sicuti agebat, in publica honestatis iustitia est inane. Quod adeo verum est, ut etiam si inretur clandestine, adhuc haberet vim sponsalium. Ratio est: quia contractus ille solum est sponsalitus; Sponsalia autem clandestina, etiam post Tridentinum, non sunt invalida. Quare Trident. sess. 24. c. 1. decernens matrimonia clandestina esse irrita, tantum agit de matrimoniis alioquin validis; matrimonium autem impuberum tum non erat validum in ratione matrimonii, sed tantum sponsalium. Unde sic declararunt Cardinales, ut ex Rebello refert Præpositus quæstione 4. dub. 5.

Verum quia è contra Tridentinum supra ejusmodi contractus à puberibus clandestinè initos decernit esse irritos & nullos, ipsosque contrahentes ad sic contrahendum omnino reddit inhabiles, Rodriguez, Sanchez, Præpositus supra & alii passim existimant, matrimonium clandestinum puberum ne quidem habere vim sponsalium. Pro quo etiam adfertur Declaratio Cardinalium ad locum Tridentini citatum, & Matrimonium contractum coram testibus. Præterea jus id nullibi ordinat. Insuper contractus, qui non valet ut fit, ad hoc ut valeat eo modo quo valere potest, non debet inagere defectum ex parte formæ, sed solum ex parte causæ efficientis, ut cum Barolo & aliis probat Sanchez lib. 1. dispus. 20. Immo non currit, quando jus resistit contractui, etiam si sit alioquin servata forma legitima arg. c. Quod in dubiis, De renuntiis, & probat Sanchez supra. Matrimonium autem clandestinum puberum deficit ex parte formæ, etique jus omnino resistit, ut patet ex Tridentino supra. Quare etiam Judices in foro externo nullum jus sponsalium ex tali contractu relinqui arbitrarentur. Addunt nonnulli (& probabile censet Præpositus quæst. 4. dub. 5. num. 27.) ne quidem impuberes ex contractu matrimonii obligari velut ex sponsalibus propriè dictis, sed tamquam talibus juris interpretatione, quatenus jus statuit, inde oriri publicam honestatem, ac ipsos impuberes à contractu præfato non posse ante annos pubertatis etiam mutuo consensu resilire. Jus autem simile effectum contractui matrimoniali puberum, si sit invalidus, non adscribit. De cetero difficile mihi apparet (quod tamen aliis judicandum relinquo) in contractu matrimoniali seu

seu consensu invalido de presenti involvi-
tate eo ipso velut ex natura rei promissio-
nem de futuro valide contrahendi: cum
promissio matrimonii sit planè alius actus,
alterius objecti; fiatque per distinctum
omnino consensum: ex natura verò rei ac-
tus invalidus prout agitur, valeat quidem
abeat, quantum valere potest idem actus,
non autem quantum alius actus. Ob quod
deus invalidè alteri agrum non censetur
obligatus veluti ex promissione inclusa
postea facere validam donationem.

QUÆSTIO III.

De Libertate, Aetate, & Solemnitate requisita ad Sponsalia.

PRIMò requiritur ad sponsalia delibera-
tio & libertas indifferentiæ in mate-
ria proportionata sufficiens ad moraliter
peccandum, ut apud omnes est indubita-
tum. Error autem five dolus, si versetur
circa substantiam contractus, inducit irri-
tat illum ipso facto, uti ceteros contractus.
Si verò versetur circa qualitatem sufficien-
tem ad rescidenda sponsalia, manet penes
errantem seu deceptam facultas ea rescin-
dendi. Immo *Aversa* q. 8. *sect. 4.* & plures
alii censent etiam tunc esse ipso facto irrita
ex *l. Et eleganter ff. de Dolo.* Sed non satis solide,
attento exemplo aliorum contractuum,
immo ipsius matrimonii. Quare leges a-
perte dant actionem ex contractu per do-
lum alterius inuito: ubi autem datur actio,
contractus valet. Neque urget Lex in op-
positum adducta: agitur enim in ea de mi-
norenni per dolum decepto ut venderet
servum; cuius contractus, quo absque de-
creto iudicis non talem alienat, est omnino
nullus. *In causa cognitione 2. §. item relatum
ff. de minoribus.* Et quidem agitur de emp-
tione, cui causam dederat dolus tertii: quo
casu utique non est irrita in aliis; sed tan-
tum in minorenni ob defectum decreti.
Præterea ipse *Aversa* fatetur sponsalia non
esse ipso facto irrita (utpote quod nullà le-
ge est cautum) sed tantum iustè rescindi-
bilia, quando pars contrahens non decepit,
sed alter suâ imprudentiâ aut ignorantia
deceptus est. Similiter non censeri irrita,
quando alter dolo aut errore, qui suberat,
non est inductus; sed paratus erat inire spon-
salia etiam cognita veritate. Qui error seu
ignorantia à Juristis dicitur concomitans,
quia non est causa operis. Si quis verò du-
bitet, an si scivisset veritatem, voluisset
contrahere, & causa tam gravis adest, quæ
ad dissolvenda sponsalia sufficiat; is (in-
quam) nisi sit certus de voluntate contra-
ria, eo ipso debet se habere velut indu-
ctum tali dolo aut errore ad contrahen-
dum; sequè aliàs non fuisse contracturum.

Quare dolo seu errore detecto potest de-
ceptus à Sponsalibus resilire.

De metu gravi injustè incusso videtur
communis sententia Doctorum, eum spon-
salia reddere ipso facto irrita, argumento
ipsius matrimonii, quòd talis metus reddit
irritum. Quod Doctores passim ampliant,
etsi fuissent juramento firmata, ita ut nec
opus sit relaxatione juramenti. Et quidem
in hoc ipso apparet quædam repugnantia,
ut quis metu coactus promittere & jura-
re futurum matrimonium, tali promissione
& juramento obligetur se ipsâ contrahere
matrimonium, quod ex hujusmodi metu
celebratum foret invalidum. Ad quod et-
iam communiter allegatur *e. Ex litteris, de
Despons. impub.* ubi *Vrbanus III.* de puella,
quæ jurata fuerat & desponsata impuberi,
irrita tamen minis parentum impulsâ, re-
scribit Archiepiscopo Pisano: *Ei accipiendi
alium virum liberam tribuas facultatem*, non
expectatâ necessariò, ut præmittitur, alte-
rius pubertate. Inde tamen non sumitur
firmum argumentum: tum quia posset hoc
jus explicari de irritatione faciendâ per ju-
dicem. Tum quia jus allegatum fortè lo-
quitur de sponsalibus metu contractis per
verba de presenti inter puberem puellam
& impuberem masculum (ut explicat *Di-
castillo d. 1. dub. 22.*) tale enim matrimonium
non transit in sponsalia de futuro; sed illud
tantum, quod nisi obtaret ætas, foret ex
parte consensûs validum matrimonium;
cui soli jus tribuit vim sponsalium. Quem-
admodum etiam matrimonium puberum
metu contractum, non haberet vim spon-
salium, esto alioquin hæc metu contracta
forent valida. Sunt nihilominus varii Do-
ctores (inter quos *Lessius l. 2. de Instir. cap.
17. num. 37.* & *Sylvius q. 47. Supplem. art. 3.
questio 1.* alios citans) qui sponsalia metu
contracta censent irritabilia quidem, non
tamen ipso facto irrita. Quæ proinde in-
ducerent impedimentum duplicè hone-
statis: etsi hoc quoque putet *Lessius* negari
posse.

Ex dictis consequens est per hujusmodi
sponsalia non induci impedimentum pu-
blicæ honestatis. Quod tamen inducitur,
si metus sit levis; ex quo si fiant sponsalia,
non sunt ipso facto irrita. Quàmvis etiam
hæc possint rescindi; & quidem juxta *Sax-
thæ l. 4. d. 19. num. 6.* & alios, propriâ au-
thoritate metum passi, etsi alioquin in foro
externo non competat ei actio vel excep-
tio: quia & metum incutiens tenetur in
conscientia relaxare fidem metu extortam,
& ipse metum passus, potest eam sibi re-
sumere.

Secundò jure naturæ ad contrahenda
sponsalia non requiritur certa ætas, sed
sufficit usus rationis, ut patet. At jure
Ecclesiastico ad eorum valorem requiri-
tur septennium completum. Patet ex

21.
Metus gra-
vis injustè
an irritet
ipso facto.

22.
Quid de
metu levi.

23.
Iure Eccl-
siastico ad
contrahenda
sponsalia
requiritur
Litte-